

STRESZCZENIE

Tytuł: PSYCHOSPOŁECZNE UWARUNKOWANIA SUKCESU SPORTOWEGO W RUGBY NA WÓZKACH

mgr Joanna Bauerfeind

Wstęp

Rugby na Wózkach (RnW) w Polsce rozgrywane jest w ramach Polskiej Ligi RnW (PLRnW). Mimo coraz większego uznania, jakim cieszy się ta dyscyplina sportu, wciąż opublikowano niewiele prac badawczych dotyczących zawodników grających w RnW. Dotychczasowe badania naukowe poruszają głównie aspekty fizjologiczne, związane z klasyfikacją, czy rozwojem umiejętności funkcjonalnych zawodników RnW. W dostępnym piśmiennictwie krajowym i zagranicznym nie natrafiono natomiast na próby określenia czynników determinujących sukces sportowy w tej dyscyplinie sportu.

Głównym celem badań była analiza związku wybranych czynników psychospołecznych, tj. poziomu osobowości sportowej (OS) zawodników, spójności grupy, agresywności i gniewu w sporcie, z sukcesem sportowym zawodników uprawiających RnW na różnym poziomie sportowym (w obrębie trzech lig PLRnW). Przedmiotem badań była także ocena potencjalnego zróżnicowania wybranych zmiennych psychospołecznych ze względu na klasyfikację funkcjonalną zawodników. Celem dodatkowym badań była analiza znaczenia pojęcia „sukces sportowy” wśród niepełnosprawnych graczy w rugby oraz potencjalne zróżnicowanie w postrzeganiu sukcesu w zależności od ligi, do której przynależą.

Material i metody

Badania zostały przeprowadzone na początku sezonu 2014 podczas zgrupowań, treningów oraz rozgrywek I, II oraz III ligi PLRnW w Radomiu. Badaniu poddano populację czynnych zawodników RnW, którzy zostali zgłoszeni na sezon 2014 oraz wzięli aktywny udział w przynajmniej dwóch (z trzech) turniejów PLRnW. W badaniach udział wzięło 135 osób, w tym zawodnicy niskopunktowi ($n = 78$; 57,8%) oraz wysokopunktowi ($n = 57$; 42,2%). Średni wiek zawodników biorących udział w PLRnW wyniósł w dniu badania 34 lata ($SD = 7,2$), a średni wiek w dniu urazu 20 lat ($SD = 6,6$). Treningi polskich rugbyistów na

wózkach trwają średnio 3 godziny w tygodniu, a średni staż zawodniczy rugbyistów PLRnW wynosi 7 lat (SD = 6,6). Do przeprowadzenia badań wykorzystano Skalę Pomiaru Osobowości Sportowej, Kwestionariusz Środowiska Grupowego, Skalę Agresywności i Gniewu, Subiektywną Ocenę Sukcesu Sportowego w Rugby na Wózkach i kwestionariusz osobowy.

Wyniki

Przeprowadzone badania nie wykazały związku poziomu OS z sukcesem sportowym w RnW, związanym z zajęciem najwyższego miejsca w obrębie swojej ligi w sezonie 2014. Prezentowane wyniki wskazują na zróżnicowanie OS wśród trzech lig PLRnW ($p = 0,006$), na co wpływa różnica między zawodnikami pierwszoligowymi ($p=0,016$) a drugoligowymi oraz między zawodnikami pierwszoligowymi a trzecioligowymi ($p = 0,019$).

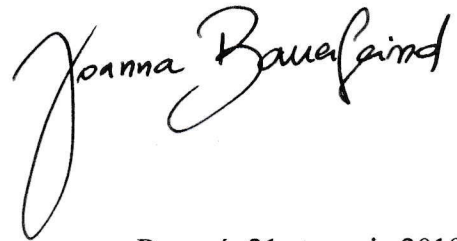
Badania nie wskazują na istotność zadaniowych wymiarów spójności w osiągnięciu sukcesu sportowego. Jeden z wymiarów społecznej spójności grupowej wyjaśnia 10% wariacji w zakresie osiągnięcia sukcesu sportowego wśród zawodników drużyn trzecioligowych. Badania własne wskazują, że wśród drużyn drugoligowych poziom gniewu sportowego wyjaśnia 10% zmienności w zakresie osiągnięcia sukcesu sportowego. Nie wykazano związku agresywności w sporcie z osiągnięciem sukcesu sportowego w RnW.

Badania nie wykazały istotnego zróżnicowania między zawodnikami wysoko- i niskopunktowymi w zakresie poziomu OS. Wykazano, że wyższy poziom agresywności charakteryzuje zawodników wysokopunktowych w porównaniu z zawodnikami niskopunktowymi ($p = 0,007$). Nie stwierdzono wyższego poziomu gniewu sportowego u zawodników wysokopunktowych w porównaniu z zawodnikami niskopunktowymi, choć istniała tendencja do uzyskiwania wyższego poziomu gniewu u zawodników ofensywnych.

Badania własne wskazują, że zawodnicy zespołów pierwszoligowych w istotnie większym stopniu ukierunkowani są na odnoszenie sukcesu sportowego w wymiarze indywidualnym ($p = 0,009$) i krajowym ($p = 0,024$), niż zawodnicy zespołów III ligi. Badania nie potwierdziły istotnego zróżnicowania w wymiarze trzecim skali SOSS-RnW (międzynarodowy sukces sportowy drużyny) między zawodnikami drużyn I ligi a zawodnikami drużyn z lig niższych. Nie wykazano istotnego zróżnicowania w zakresie ukierunkowania zawodników zespołów II i III ligowych na sukces w wymiarze społecznym w porównaniu z zawodnikami I ligowymi.

Wnioski

Czynniki psychospołeczne poddawane analizie w badaniach własnych (osobowość sportowa, spójność grupowa, agresywność i gniew w sporcie) w bardzo niewielkim zakresie związane są z osiągnięciem sukcesu sportowego w RnW. Być może poziom cech motorycznych, technika i taktyka gry zawodników PLRnW nie osiąga odpowiedniego poziomu wytrenowania, na którym wybrane czynniki psychospołeczne mogłyby determinować sukces w RnW. Jeden z analizowanych czynników – agresywność i gniew w sporcie – wykazał istotne zróżnicowanie ze względu na funkcję, jaką na boisku pełnią zawodnicy RnW. Poziom OS nie pozostaje w zależności z pełnioną na boisku funkcją, co podkreśla istotę włączania w rozgrywki osób o różnym poziomie sprawności funkcjonalnej. Sukces sportowy w subiektywnym odczuciu zawodników RnW ma niejednoznaczne znaczenie, od zdobycia tytułu mistrzowskiego do poszerzenia możliwości kontaktów społecznych.

Poznań, 21 stycznia 2019